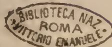
❧ ALEXANDRI GVARINI FERRARIENSIS FVNEBRIS Oratio in Reueren. et Illustriss. Dominū. D. Hippolytū Estensem, Sāctęq; Lucię in Silice Diaconū Cardinalem Ferrarię in Cathedrali Tēplo habita. IIII. Idus Septēbres. M.D.XX.

q VONIAM iniqua sors infelicitasq; mea sic tulit Illustriss. uel ut exanimi uestri sententia uos appellē Męstissimi principes, Vosq; patres et Ciues afflicti, Vt pro funere Hippolytū Estensem Cardinalē Virum cū oi antiquitate in omni genere glorię cōferēdum, sim laudaturus. In cuius uita tantā spē florentissima nostra. Res publica utriq; omnes boni collocarant, ut iam sine ipso, omnes uitā in tenebris agere uideantur: Infaustū dicēdi genus, luctuosā orōnē, infelicē prouintiā, suscepi, sed ita suscepi ut me nō dicēdi arte, nō orōnis copia, nō ingenii felicitate fretū, sed potius ut his tantum morē gererē, q mihi hoc flebile onus imposuerunt, ingenue fatear: Hoc itaq; a uobis peto, ut me offitio lugendi potius q̄ dicēdi studio suscepisse hoc munus existimetis. Venio autē non Hippolyti ipsius interitū defleturus tāq̄ mali aliqd ipsi acciderit, cū morte mortalitatē exuēs ad supnas sedes euolauerit: Sed potius ex ipsius interitū urbis nostrę calamitates, domesticas miserias deploraturus: Immo q pullatā eius familiā uniuersā patriam ac mœrore afflictā uidemus, non importunam ac luctuosam Hippolyti iacturā, sed nostros fortuitos casus. Ancipites euentus, Nostrę Rei publicę. Totiusq; xpianę religionis uulnera considerare, et hanc ob causam imaturo obitu dolere debemus: Si.n. Iterū externarū amissione, quas ex quadā bonitatis opiniōe nobis carissimas esse uolumus, grauiter angi nō erubescimus, quid? cū tātū taleq; principem, omni uirtute, oi. pbitate cōspicuū, oi bonorū genere cōsumatissimū amiserimus, nō ne sūmo plāgore psequemur? nō ne i sūma luctus acerbitate uersabimur? nō ne deiecto et cōsternato iacebimus animo? Iacebimus profecto: Ibit ois in luctū dies: noctē sine somno tristitia cōsumet, Ingerentur lacerato pectori manus, et in ipsam faciē ipetus fiet, Luctibus coaceruati luctus accedēt, si tacitas mihi aures attētasq; prę stare uolueritis, dū q̄ breuissime potero, quę fortunę. Quę corporis cōmoda in Hippolyto extiterint, Dū gloriosissimū totius uitę cursum, et

quibus animi bonis in illo usus fuerit/explicuero: Ex quo etiā q̄tę exi
stimationis apud sūmos Pontifices/apud Italos/apud exteros: et duces
et Reges fuerit/facile patebit. Illud aūt ip̄rimis affirmare nō uerebor
ꝙ ornamenta quęq̄ maxima/quę felicissimū quēq; principē et perfectū
reddere ualēt/i ipso/miro sup̄mi numinis munere/ita cōspici poterāt
ut neq; āpliora/neq; digniora/aut expectare/aut exoptare liceret:
Atq; ut a genere exordiar nemo regū aut orbis principium Hippolyto
nobilior iudicabitur, siue paternū/siue maternū genus recenseam: Po
test enim ab auis/Potest a proauis/potest ab atauis utrinq; laudari: Ara
gonię nāq; familię uetustam nobilitatem quęri si libeat: ā multis ętati
bus nō duces modo/uerū etiā reges/neq; reges solū/uerū etiā ip̄atores
recensere possemus/ut inter regias/atq; ip̄eratorias familias Illustris
simę Aragonię domus Principes et duces/a quibus est illi maternum
genus/primū fore locum obtinere uiderentur: quin si eius familię ma
gnitudinē/claritatēq; paulo diligentius contēplemur nullā in toto or
be aut nobiliorē/aut clariorē fuisse cōperiemus: Habuit. n. proceres
gloriosissimos/hoīes religiosissimos/acerrimos christianę rei publicę
propugnatores/sed ut reliqui antiquiores sileantur Potest Hippolytus
ab Alphonso proauo/potest a Ferdinando auo materno laudari: quorū
sapientiā/fortitudinē, et uario bellorū genere gloriā cōmemorare si uel
lemus, in longū nimis protraheretur oratio. Ac ne superflua et quę ip
sius ꝓpria nō erant: sectari uideat, Omneꝗ̄ generis Estensis nobilitatē
et antiquitatem/quę a uetustissimo Martho uno ex septem ducibus/q
cū antenore ab Hectoris filiis Troia pulso post urbis ipsius memorabi
le excidiū in Italiā uenerūt/deriuata/originē duxit: ex qua tanq̄ a ferti
lissima dodonei Iouis arbore/bello ac pace Illustres uiri fuerunt pro
pagati: Quos omnes si enumerare uellem/uox procul dubio latera ui
res me deficerent: sed ut taceā/ Obizonē seniorem, Aldrouandinum/
Obizonem iuniorem/quis Alberto proauo Viro Excellentissimo Il
lustrior? quis Nicolao Auo clarior aut excellentior? quis Borsio Pa
truo gloriosior? qui prȩter cȩteras immortales ac prope diuinas uir
tutes/cū liberalitatis/et magnificentiȩ exemplar extiterit in prȩclaram
et prȩpotentē familiā suā, Ducatus dignitatē diu ante amissā reuocauit:
Ab Hercule uero parente clarissimo et belli ac pacis artibus istructis
simo laudari q̄rū: et possit: et debeat quis ignorat? Herculis enim ea in

ssimus,potētissimusq; paruo tēporis mōmēto florētissimo regno a Lodouico Gallorū rege expellitur,fuga salutē sibi cōparare cōpellitur. In germaniā recipit;At Hippolytus qui nō hominis fortunā,sed hominē amauerat,nec in rebus difficillimis eundē deserere par esse iudicans.Inuitū multum diuq; uti paternis proprijsq; rebus atq; fortunis cōsuleret enixe flagitātem,ī exiliū:p multas itinerū et uiarū difficultates,p multa picula,sūmo rerū omniū necessariarū icōmodo,singulari ai et corporis patiētia subsequutus:nec amicorū pcibus,nec patemis nūtiis ide unq retrahi potuisset,nisi ipius Ludouici supplices lacrymę itercessissēt,qbꝰ denique supatus,męstus flensq; i patriā reuersus est. Paucis post annis cum ea inita esset affinitas inter Alex.Pōt.et Her.D. ut Lucretia Borgia pclara totius muliebris uirtutis et dignitatis species,et inclytus Alphonsus Hippolyti ipsius frater,paterni splēdoris fulgentissimū lumē,sacratissima coniugalis necessitudinis caritatisq; lege mutuo deuincirentur,a pręclarissimo parente ad nuptias celebrandas missus,Romā cū ingenti ciuiū comitatu profectus est,quę quidem pfectio qto decori,qto emolumento,ipsi fuerit,inde colligi potest,q cū Lucretia ipa ad carissimū cōiugē accessura honorificentissime discessisset,ipse in urbe cōmoratus,et diui Petri Archiepresbiteratū, et Capuēsē Archiepatū:et nō lōgo post tēpore cū iā domū reuersus esset,Ferrariēsē Epatum,et utilē et sibi maxime cōmodū adeptus fuit. Alexādro deinde ipso uita functo,sicuti erat dignitatis apostolicę sedis conseruan[illegible] pontificiis comitiis quibus Pius .III.creatus fuit,suffragia iniret:Romā accelerato itinere crebriori equorum mutatione profectus:cū casu equi crus dextrum fregisset,florētiā diuertit:ubi medicorum diligētia pristinę saluti restitutus;Paucis hinc diebus mortuo Pio;Cui Iulius.II.incredibili patrū oium cōcordia successit.Romā ad ineunda suffragia q propere cōtendit;ubi a nōnullis quos honoris gratia reticeo;maximis premiis:ingentibus pollicitationibus,nō cōtēnendis dignitatibus prouocatus nūq tamen allici potuit ut suffragiū suū uēdere uoluerit:imo sapiētissime respōdit, Se malle priuatū clericū degere,q uel pōtificatū ipsū muneribus adipiscj:o integritatē laudādā,o ai magnitudinē icōparabilē,o uocē Hippolyto dignā et cōmuni oium pconio celebrādā:Non possū nō uehementer dolere q necesse sit has laudes oi cultu et splēdore orōis atq; āplifi

catione dignissimas/ cursim tamen pstringere/nōnullas penitus omit tere;fraudatur/fraudatur Hippolytus suis laudibus,sed temporis breuitati occurrēdū sentio/Maxime cū locus intra Oceanū iā nullus sit/neq; tam longinquus neq; tam reconditus/ quo non per hęc tem pora uiri huius uirtutum fama peruaserit,sed reliquum uitę cursum quem quidem celeriter perstringam uidete.

Sęuiente igitur bello in quo Iulius pontifex pro auctoritate illa Apo stolica/quę apud uniuersam xpianā religionē uenerabilis habetur et sacrosancta nō modo Italię potentiores/ sed Lodouicū Gallorū Regē et Maximianum Cęsarē contra uenetos cōmouerat/cū Lodouicus ip se cum ingēti exercitu in Italiā uenisset, et cū profligatis iā Venetorū copiis/pescariā oppidū natura et arte munitissimū obsideret/Illuc se cōtulit Hippolytus/ubi a Rege ipso honorificentissime susceptus/per multos dies tāta cū auctoritate in castris moratus fuit/ut nō mō pu blicis negotiis/sed et secretioribus cōsiliis iterfuerit,i quibus multa ipsi us prudēter pulsa,multa cōstāter acta/multa acute respōsa ferebātur.

Mox uero cū Maximianus/ingentes copias/numerosissimūq; exercitum ad oppugnādum Patauiū urbē amplissimā/sapiētissimiq; Senatus Ve neti cōsilio/opibusq; munitissimā deduxisset,Hippolytus ex apostolici diplomatis auctoritate contra Venetos/quos ecclesię catholicę hostes infideles Iulius Pontifex arbitrabatur,cum nō parua equitū/peditūq; manu Cęsari in auxiliū uenit,cuius aduentu cognito cum memoria il le teneret/qualē adolescētē in co[illegible] pro fugi fidissimū se comitē fugę prębuerat/ cognouisset/auditis iā ipsius p claris facinoribus ut eundē uirū q̄ primū agnosceret/cum nō parua exercitus sui parte/ad illum intra tentorium salutandum pgebat, sed Hippolytus Cęsaris humanitate nequaq̄ abutēdum ratus/honorandi offitium in itinere obuiā factus pręuenit.Egregium profecto atq; pul cherrimum spectaculum uidere summos uiros/ut ingenio et uirtute quodāmodo certantes/ita honore iuicē pręuenientes.At Cęsar Hippo lyti fide/et pbitate pspecta ipsum gratissimum habuit,Eundēq; quibus cunq; et priuatis et publicis honoribus dignatus fuit,Eo i bello adeo fortiter/strenue/feliciter/prouide/operā suā nauauit,ut quod Home rus de Agamēnone idē palā de ipso oēs pdicarēt.ἀμφότερον βα σιλεύς τ᾽ἀγαθὸς κρατερὸς τ᾽αἰχμητὴς.i.Vtrūq; bonus et Rex fort

tis et miles: admirabantur nõ minus in consiliis prudétiá\q̃ in rebus bellicis scientiá: Vix credebát eũdé esse q̃ sumptis armis, uirtute hostibus terribilis paulo ante fuisset\ Mox illis depositis grauitaté cardineam pręse ferret. Tantũ uero apud Cęsaré ipsum gratia ualuit, ut nõ mõ quęcũq; peteret; sed etiá multo plura maioraq; semp cõsequeretur\ existimabat nãq; Hippolyti uirtutes et merita\ nũq̃ satis digne remunerari posse. In patriá uero tanta cũ nominis celebritate\ tantaq; auctoritate rediit, ut iá germanis omnibus\ iá Hispanis qui in germanorũ erát exercitu Hippolyti Nomen, Hippolyti gesta i ore relicta uersarétur.

Sed p id téporis ecce Veneta classis pręfecto Angelo Taruisiáo uiro bellicis laudibus naualibusq; pfertim celebri, Triremibus\ Myoparonibus maioribꝰ minoribusq;\ nauigiis istructa padũ supra Frãcolinũ uicũ supat. Incédiis ruinisq; uillę tectaq; Ferrariésiũ ciuiũ uastantur; Agri desolãtur\ Matres familias cũ uirginibus rapiũtur. Alphõso duce tũc plurimis, grauissimisq; negotiis ppedito. Hippolytus etsi aduersa ualitudine nõ mediocriter oppressus, tamé ad animi sui magnitudiné ptinere existimans, pristinã eorũ locorũ possessioné ciuibus suis restituere, In ea repellenda\ tantá uigilantiá, tantá laborũ patientiá exercuit\ ut nec diurno\ nec nocturno unq̃ tépore arma exuerit. Nõ illũ asprima hyems\ non frigidissimus aer, nõ assidui ibres terruerint. Demũ fratris Alphõsi, ducis prudétissimi auspicio cõsilioq; ductu uero suo, terrestres copias ita instruit, Tormenta et machinas pręter hostiũ expectationé ita collocat. Vt uix signo tubę dato, Nec dum impetu facto, superueniente etiam Alphonso Duce qui hactenus in urbe diligentissime bello necessaria procurauerat; Trepidátes hostes ipsumq; in primis ductorem destitutis his q̃ ductu ipsius pugnabant\ in fugá uerterit, supra tria millia hostiũ interfecerit, Captis decé et septé Triremibus\ duabus incensis\ cęteris fugá fęde arripientibus, adéptis signis quę huius tépli testudine affixa cernitis\ uniuersam classé supauerit, o uictoriá magnificá\ o Estensis familię decus in supabile. Vos Illustrissimi fratres\ primi classem sine nauibus superari posse docuistis. Vos Ré publicá. N. seruastis\ uestro Patrocinio Ferrarienses Ciues saluté maximá sunt consequuti: Hęc a me breuiter pstringuntur\ qa non solũ uobis\ non solũ Italię\ nõ solum finitimis nationibus, sed uniuerso orbi notissima sunt. Tot pręterea se suggerunt dicenda\ ut media incida mus oporteat\ ne nimis sero ad ex

tremā uenlamus, ſed inſtitutum proſequamur. Superata claſſe inter feſtiuos et plebis et procerũ Alacreſꝙ concurſus\inter ingentes tubarum timpanorũꝙ ſtrepitus, Iulii Pōtificis imerito iracundia ſequētē bellũ contra innocentiſſimũ Alphonſũ ducē exoritur: et quis Hippolyto uetuſtiſſimorũ eorũdēꝙ ſapiētiſſimorũ uirorũ teſtimonio & cũꝙ ratione patriā tueri liceret, tamē quia ſacroſanctā ſedem ſingulari ſemꝑ fide et obſeruātia fuerat ꝓſequutus\cēſurā eccleſiaſticā metuēs, Romā ꝓficiſci maluit. Sed i itinere ab amicis ꝗ̄ minis et uerborũ amarulentia certior factus in quā Iulius ſępiſſime cōtra ipſum (ut erat hominis natura) prorũpebat, cũ Florentię iam eſſet\Parmā diuertit\ubi diutius cōmoratus, licet ab inclyto fratre abeſſet\fratrem tamē quoad poterat auxilio opibuſꝙ adiuuabat\licet extra patriā eſſet, patriā tamē quo licebat tutamine defendebat\ In Galliā inde profectus cum nouũ ibi cōciliabulũ contra Iuliũ Pōtificē Max. excitaretur\etſi legitima ineũdi cauſa nō deeſſet\nunꝗ tamē nec prece\nec pretio\nec minis ullis allici nec cōpelli potuit\ut apoſtolicā ſedē deſereret\immo palā oibus audientibus prędicabat, ſe nullũ patronũ, nullũ herũ\ niſi Iuliũ pōtificē maximũ\uerũ Petri ſucceſſorē\unicũ Dei Vicarium, cęleſtis aulę claues in hac terrena uita poſſidentē agnoſcere et deniꝙ tanta ingenii dexteritate\et Lodouico regi et Iulio pontifici ſatisfecit, ut uterꝙ Hippolytũ Eſtēſē unũ ſapiētē et appellauerit et exiſtimauerit: Athenienſiꝙ uiro illo cōferēdũ duxerit\quē Apollinis oraculo ſapientiſſimum iudicatũ accepimus. Inde igitur in Italiā reuerſus lepidi Regiũ ſe recepit, Moxꝙ ab ipſo Iulio Pōtifice ob ſuā in Ro. Eccleſiā obſeruātiam\ſedē in patria impetrauit. Verum nō multo poſt Alphonſo Duce iuſſu pōtificis Romā accito\cũ adminiſtrandę totius rei publicę onus ſuſcepiſſet. Sciens principem\oportere caritate et beniuolentia ciuium nō armis ſeptũ eſſe, tāta i omnes ęquitate\iuſtitia\clemētia\facilitate uſus fuit\ut Ciues ſubditoſꝙ uniuerſos\nō modo ad arma\pro cōmuni ſalute et rei publicę defenſione ſumenda\ſed etiā ad preſentariam mortē\ad indubitatũ interitũ pro capitis ſui totiuſꝙ familię Eſtenſis incolumitate uel ſolo nutu impellere potuiſſet. Reuerſo mox fratre qui capitis periculũ et inextricabiles fere Iulii inſidias euaſerat\in Germaniā ad Cęſarem, tũ ſũmis de rebus acturus, tum ut pōtificis furorē ꝗtaret: perexit; ſed tanta uirtutũ exiſtimatio pręceſſerat, ut ubiꝙ lę